

והרי אפשר ללמוד זאת בקל וחומר:

והלוא דין הוא, ומה רוק של זב, הבא מהפה שהוא מקום טהרה, טמא.

מימי רגליו של זב הבאים ממקום טמא — א-11
אינו דין שיהו טמאין?

דם היוצא מפי האמה של זב גמור יוכיה, שבא ממקום טמא — וטהור. אף אתה אל תתמה על זה, שאע"פ שבא ממקום טומאה — יהיה טהור.

תלמוד לומר "זובו טמא, וזאת תהיה טומאתו" — לרבות מימי רגליו של זב לטומאה.

דם היוצא מפי האמה של זב — מנלן דטהור?

דתניא: יכול יהא דם היוצא מפיו של זב יהיה כרוק היוצא מפיו, ודם היוצא מפי האמה של זב יהיה כזוב היוצא ממנו, ויהיו טמאין?

תלמוד לומר "זובו טמא הוא".

הוא — טמא, ואין דם היוצא מפיו ומפי האמה טמא, אלא טהור.

והוינן בה: ואיפוך אנא, ונרבה את הדם ונוציא את מימי הרגליים!?

בשלמא לרב לא קתני — דלא פסיקא ליה באופן מוחלט למתני, כי זימנין דאתי דרך הפה, וזימנין דאתי דרך החוטם.

אלא לרבי יוחנן דאמר אפילו נגררין דרך החוטם — ליתני!?

ומשנינן: ולטעמיך — כיוונו וניעו מי קתני?

אלא: תנא רוק וכל דאתא מרבויה.

הבא נמי — תנא רוק, וכל דאתא מרבויה.

דמעת עינו — דכתיב "ותשקמו בדמעות שלישי". אלמא דמעות משקה נינהו.

ודם מגפתו — דכתיב "ודם הללים ישתה". וגם דם מכה נחשב למשקה, כי מזה לי קטליה כוליה, מזה לי קטליה פלגיה.

חלב האשה — דכתיב "ותפתח את נאד החלב ותשקהו"⁽¹⁴⁾.

מימי רגליו — מנלן דמטמאים טומאה חמורה?

דתניא: "זובו טמא — וזאת תהיה טומאתו", דמשמע שבא הכתוב דבר נוסף — לרבות מימי רגליו לטומאה.

ושמא תאמר: לשם מה יש צורך בפסוק לרבות מי רגליים של זב לטומאה חמורה?

לכאורה אינה בכלל מעיינות, והיאך כללם רש"י יחד? ראה עוד להלן.

14. ראה תוס' הרא"ש, וכן כתב הר"ש [מכשירין ו ז] שהכריחו כי כל הני קראי אינם אלא אסמכתא שאינם מטמאים אלא מדרבנן, כי אילו הוו מטמאים מהתורה היה שיעורן במשהו

נזכר כלל בגמרא שנלמד מרוק, ולעיל ילפינן לה מקרא מיוחד, ואדרבה, להלן בסוף הסוגיא מקשינן שנלמד שאר משקין מזוב, דאף שאין מתעגל ויוצא יהיו טמאים.

עוד יש לעיין כמה שפירש רש"י כאן [ד"ה טומאה חמורה] "אדם ובגדים דמעיינות הן". בשלמא רוק ומי רגליים המה מעיינות, אך זיבה,

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: דומיא דרוק. מה רוק שמתעגל שמתאסף ויוצא, אף כל שמתעגל ויוצא⁽¹⁵⁾. יצא דם — שאין מתעגל ויוצא, אלא מנטף מיד.

ומקשינן: והרי חלב שבאשה, שמתעגל ויוצא. ובכל זאת אמר מר: חלב שבאשה — מטמא טומאת משקין. טומאת משקין — אין, אבל לא טומאה חמורה!

אלא, אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: דומיא דרוק, מה רוק — מתעגל ויוצא, וחוזר ונבלע בגוף האדם כשאינו מוציאו, אף כל — מתעגל ויוצא וחוזר ונבלע.

יצא דם — שאינו מתעגל ויוצא.

יצא חלב שבאשה — שאע"פ שמתעגל ויוצא, אינו חוזר ונבלע.

ומקשינן: ונילף מזובו: מה זובו שאין מתעגל ויוצא — מטמא, אף כל מטמא ואפילו אינו מתעגל ויוצא?⁽¹⁶⁾

אמר רבא: מזובו ליבא למילף — שכן גורם טומאה לאחרים, לאדם הרואה את הזוב. תאמר בכל שאר היוצאים שאינם מטמאים אותו.

שנינו במשנה: והשרין.

אמר ריש לקיש: שרין שיבש ושלדו קיימת — טמא.

ופרכינן: והאנן תנן: מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין!

אמר רבי זירא: לא קשיא, הא — בכולן, כשהשלד קיים בשלימות מטמאים אף ביבשו. הא — במקצתן, שאין השלד קיים בשלימות אינם מטמאים ביבשו.

דתניא, אמר רבי יצחק ברבי ביסנא אמר רבי שמעון בן יוחי: "כל הנוגע בהם". יכול בכולן — תלמוד לומר "מהם".

אי מהם — יכול במקצתן, תלמוד לומר — בהם.

16. הגמרא לעיל [לד ב] מסתפקת בראייה אחת של זיבה במצורע, מהו שתטמא במשא, האם מקום זיבה מעיין הוא ומטמא, או לאו מעיין הוא. אמר אביי וכו', ואקשיה רחמנא מצורע לזב גמור, מה זב גמור מטמא במשא, אף ראייה ראשונה של מצורע מטמא במשא [ראה זכר יצחק מ"ג שדן אם הוא גזירת הכתוב במצורע בלבד שתטמא זיבתו, או שהוא לימוד כללי, שזוב יש עליו תורת מעיין, ונפקא מינה לזובעל נדה, ראה תוס' הרא"ש].

ובתוס' [ד"ה מקום] הקשו מסוגיין דזיבה אינו מתעגל ויוצא, ואם כן, אינו מעיין. ותירצו בתירוץ השני, דאף שאינו מתעגל, מכל מקום דנו לרבותו במצורע מקרא ד"לזכור" כשאר

ולא ברביעית. אמנם ראה תוס' בפסחים [יד א ד"ה דאיכא].

15. ראה פירש"י, שביאר כי "מתאסף הרבה כאחד, ואחר כך יוצא. כגון רוק ומי רגליים ושכבת זרע. ונראה שכתב כן רק להוה אמינא, אבל למסקנא דבעי גם שיהא חוזר ונבלע, לא הוי שכבת זרע בכלל מעיינות הזב. ומוכרח כן, שהרי בבבא קמא [כה א] אמר ר"א ששכבת זרע של זב אינה מטמאה במשא, ורבי יהושע אמר שמתמאה במשא משום שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה. ויש מאן דאמר הסובר שמתמאה במשא משום דילפינן קל וחומר מרוק, אבל לפי כולם היא עצמה אינה נחשבת מעיין.

הא כיצד?

— שתהיה כל שלדתו קיימת. כאן, במקצתן —
בשאינו שרוף.

כאן, במקצתן — בלה, כאן, ככולן —
ביבש.

שנינו במשנה: מטמאין לחיין.

אמר רבא: הני זבוגי צבים דמחוזא, כי שלדן
קיימת — טמאין כשהם יבשים.

זב: דכתיב "רר בשרו". שהוא לשון לחות.

כיהו וניעו ורוקו: דכתיב "כי ירוק הזב" —
כעין רוק.

ואמר ריש לקיש: שרין שנשרף ושלדו קיימת
— טמא.

שרין: "במותם" אמר רחמנא, כעין מיתה.
ובשעת מיתה אינו יבש.

מיתיבי: נמצא שרין שרוף על גבי הזיתים,
וכן מטלית המהוהא [בלויה ונרקבת] —
טהורין, שכל הטמאות כשעת מציאתן,
ותלינן שבמצב הזה הגיעו השרץ והמטלית
אל הזיתים. ומוכח ששרץ שרוף אינו
מטמא!

שכבת זרע — הראויה לחזרוע רק כשהיא
לחה.

נבלה: דכתיב "כי ימות" — כעין מיתה
שאינה יבשה אז.

אמר רבי זירא: לא קשיא, הא דאמר ריש
לקיש ששרץ שנשרף ושלדתו קיימת
שטמא — ככולן, שהיתה השלדה שלימה.
הא דשנינו שהוא טהור — במקצתן.

שנינו במשנה: אם יכולין להשרות:

בעי רבי ירמיה: האם תחילתו וסופו
בפושריין שנינו, או דלמא תחילתו בפושריין
אף על פי שאין סופו לכשיכלה הזמן של
מעט לעת בפושריים?

דתניא, אמר רבי יצחק ברבי ביסנא, משום
רבי שמעון בן יוחי: "בהם". יכול ככולן —
תלמוד לומר "מהם", אי מהם — יכול
במקצתן, תלמוד לומר — בהם.

תא שמע: דתניא: כמה היא שרייתן
בפושריין?

הא כיצד, כאן — בשרוף, צריך שיגע ככולן,

יהודה בן נקוסא אומר: מעט לעת.

בדברי רבא שזוכו טמא אפילו לבית שמאי
מתורת מעיינות, ובהכרח שמקום זיבה מעיין
הוא, ולפיכך זוכו טמא אף לבית שמאי [וחלוק
מדם טהור של מצורעת דלא מצינו בו טומאה
בשום מקום לפיכך מטהרי בית שמאי]. ועיין
תוס' [לה א ד"ה אף] וכן ברשב"א במשנה [לד
א] גבי דם יולדת.

מעיינות כיון שבזב אית ליה לזוב טומאה חמורה
כרוקו ומימי רגליו. ומבואר, שנפשט כי מקום
זיבה הוי עליו תורת מעיין גם אם אינו מתעגל
ויוצא, הואיל ומצינו בזה טומאה חמורה. וראה
בתוס' רי"ד [שם] שהקשה, וליפשוט מדאמר
רבא לעיל [לד א] זוכו טמא אפילו לבית שמאי,
דאלמא מקום זיבה מעיין הוא. ומבואר, שלמד

ודי שתהיה תחילתו בפושרים אף על פי שאין סופו בפושרים⁽¹⁷⁾.

רשב"ג אומר: צריכין שיהו פושרין מעת לעת.

שנינו במשנה: רבי יוסי אומר בשר המת.

אמר שמואל: לרבי יוסי, טהור בשר המת שיבש מלטמא בכזית, אבל מטמא בשר המת היבש מדין טומאת רקב, בשיעור כמלוא התרווד⁽¹⁸⁾.

תניא נמי הכי: רבי יוסי אומר: בשר המת שיבש ואין יכול לשרות ולחזור כמות שהיה — טהור מלטמא בכזית, אבל טמא טומאת רקב.

מתניתין:

השרין שנמצא במבוי — מטמא למפרע, עד שיאמר האומר: בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ, או עד שעת כבוד המבוי.

וכן כתב שנמצא בחלוק — מטמא למפרע, עד שיאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה

בו כתב, או עד שעת הכבוס⁽¹⁹⁾.

ומטמא הכתם או השרץ בין לח בין יבש⁽²⁰⁾.

רבי שמעון אומר: היבש — מטמא למפרע, עד שעת הכיבוס בבגד ועד שעת הכיבוד במבוי.

והלח — אינו מטמא למפרע אלא עד שעת שיחא יכול להיות לח. אבל למפרע בשעה כזאת, שאם היה בה הוא כבר היה צריך עתה להיות יבש, אינו מטמא. כי מוכח מזה שעתה הוא לח שלא היה באותה שעה.

גמרא:

איבעיא להו: האם עד שעת כבוד — הזקתו בדוק אמרינן, שבשעת הכיבוד דואגים לבדוק את המבוי מטומאה, ורק משום כך מטהרים את הטהרות שהיו שם קודם לכיבוד.

או דלמא רק "הזקתו מתכבד" אמרינן, שאנו משערים שאם היה שם שרץ בשעת הכיבוד הוא היה מתכבד. ודיינו בכך כדי לטהר את הטהרות שנמצאו בו לפני הכיבוד.

ברש"ש מה שתירץ. וראה בהרחבה בחברותא למסכת אהלות.

19. ראה פתחי נדה שהביא להקשות אמאי לא מכריעים כאן נמצא כאן היה ולא נטמא למפרע. ראה שם תירוץ.

20. ראה חידושי הר"ן שהכריח בכוונת המשנה שמטמא בין לח ובין יבש, דמיירי בשרץ שלם דאם לא כן הא מבואר במשנה הקודמת ששרץ אינו מטמא אלא בלח ופירשה הגמרא, במקצתו

17. ראה רש"י [ד"ה יהודה] שפירש, שיהודה בן נקוסא הולך לקולא, שאף אם בסוף אם היו המים פושרים הוה הדר מכל מקום דינו כיבש.

18. ראה רש"י, שמטמא מלא תרווד ממנו במגע ומשא ואהל. והגרע"ק א בציונו בגליון הש"ס מתכוון להקשות דרקב לא מטמא במגע רק במשא ואהל, דתנן באהלות: רקב שגבלו במים אינו חיבור לטומאה. ומבואר בגמרא חולין [קכו] שאינו מטמא במגע כיון שאינו חיבור להיות אחד ואין שיעור במה שנגע. ראה

ומאי נפקא מינה?

דאמר המכבד את המבוי, או זה שראהו:
כביד ולא בדיק!

אי אמרת חזקתו בדוק — הא לא בדיק.

אי אמרת חזקתו מתכבד — הא מתכבד.

ב-נ אי נמי אפילו אם לא אמר לא בדיקתי אלא -
היכא דאשתכח השרץ בגומא.

אי אמרת חזקתו בדוק, מאן דבדק — בגומא
נמי בדיק.

אי אמרת חזקתו מתכבד — גומא לא
מתכבדא.

שנינו במשנה: וכן הכתב.

איבעיא להו: האם עד שעת כבוס חזקתו
בדוק, או דלמא חזקתו מתכבס?

למאי נפקא מינה — דאמר כיבס ולא בדיק.

אי אמרת חזקתו בדוק — הא לא בדיק.

אי אמרת חזקתו מתכבס — הא מתכבס.

אי נמי — דאשתכחה בסטרא בצדיי הבגד
במקום התפירות.

אי אמרת חזקתו בדוק מאן דבדק — בסטרא
נמי בדיק.

אי אמרת חזקתו מתכבס — בסטרא לא
מתכבס.

מאי?

תא שמע: דתניא אמר רבי מאיר: מפני מה
אמרו השרץ שנמצא במבוי — מטמא
למפרע, עד שיאמר בדיקתי את המבוי הזה
ולא היה בו שרץ, או עד שעת כיבוד, ולפני
הכיבוד טיהרו?

מפני שחזקת בני ישראל בודקין מבואותיהן
בשעת כבודיהם, ואם לא בדיקו — הפסידוהו
למפרע, אפילו טהרות שהיו שם לפני
הכיבוד.

ומפני מה אמרו כתם שנמצא בחלוק מטמא
למפרע, עד שיאמר בדיקתי את החלוק ולא
היה בו כתם, או עד שעת הכבוס?

מפני שחזקת בנות ישראל בודקות חלוקיהן
בשעת כבוסיהן⁽²¹⁾, ואם לא בדיקו — הפסידו
למפרע.

רב אחא אמר: אם לא בדקה בשעת הכיבוס,
ונמצא בו כתם, ואין יודעים כיצד לנהוג
בטהרות שלפני הכיבוס — תחזור
ותכבסנו.

כיון שמתקנות להן ובודקות, משום שידועות
ורגילות ומקפידות בכך. אבל אם נתכבסו על ידי
שפחה ונכרית שאינן מקפידות, לא מטהרינן.

ב. לפי המסקנה שסיבת הטהרה היא רק
משום שחזקתו בדוק, ולא די במה שחזקתו
מתכבס, יש נפקא מינה אף לקולא, באשה
שהיתה נדה, וכעת היא טהורה, ומצאה כתם
בחלוקה, יש לתלות אם לא בדקה, שבא הכתם

של השרץ כשהוא יבש אינו מטמא. וראה פתחי
נדה.

21. ראה רשב"א שהעלה לדינא ב' דינים: א.
מה שמטהרים חלוקיהן של בנות ישראל קודם
הכיבוס מפני שחזקתן שבדוק, לאו דוקא
חלוקיהן, אלא אף חלוקי חברותיהן, שאם
נתכבסו החלוקים על ידי אחרות, נמי מטהרינן,